

Unia polsko - saska i jej znaczenie

Unia polsko - saska i jej znaczenie

Unią nazywamy połączenie dwóch krajów poprzez osobę władcy lub instytucje. W historii Polski mieliśmy szereg unii. Do najbardziej charakterystycznych możemy zaliczyć: unie personalne i unie realne. Unie personalne – są to unie, które dotyczą połączenia dwóch krajów przez osobę panującego – takim przykładem jest unia w Krewie z 1385 roku, która to łączyła dwa kraje – Polskę i Litwę przez wspólnego władcę, którym był Ludwik Węgierski. Innym przykładem unii personalnej może być również unia polsko - węgierska podpisana w 1440 roku, łącząca oba te kraje przez osobę panującego – Władysława Warneńczyka.

Drugi typ unii to unia realna, czyli charakterystyczna unia, która oprócz wspólnego władcy, łączy kraje dzięki wspólnym instytucjom, takim jak: wojsko, sejm, moneta, wspólne podatki. Przykładem takiej unii jest unia lubelska z 1569 roku, która to łączyła Polskę i Litwę poprzez wspólnego władcę i wspólne instytucje takie jak sejm, moneta, wojsko, podatki.

Ten krótki przegląd rodzajów unii, ma uświadomić nam, że unie nie były czymś zupełnie nowym w historii państwa polskiego. Starano się także zapewnić unię polsko - francuską po śmierci ostatniego z Jagiellonów – Zygmunta II Augusta i wtedy wybór na króla Henryka Walezy – król ten miał stwarzać, podstawy unii polsko - francuskiej.

Podobnie starano się zapewnić sojusz i w tym celu zawarto unię polsko - saską. Była to unia personalna, która łączyła dwa kraje – Rzeczpospolitą XVII wieku i Saksonię. Ten rodzaj unii charakterystyczny był dla dynastii saskiej, która sprawowała władzę w Polsce, a mianowicie dla dwóch przedstawicieli dynastii saskiej, którymi na tronie polskim byli – August II Mocny i August III Sas. Oba ci królowie, wywodzili się z dynastii Saksońskiej, a w Polsce nazywano ich Sasami, spolszczając nazwę.

Okres dynastii saskiej w Polsce przypada na lata panowania Augusta II Mocnego, czyli lata 1697 – 1733 oraz na lata panowania Augusta III Sasa, czyli lata 1733 – 1763. Tak, więc okres 1697 – 1763 to unia polsko - saska – unia personalna, w której to władca łączył oba kraje. W okresie tym nastąpiła pełna zmiana polityki państwa polskiego, dlatego też rządy Sasów zwane są okresem rozprężenia, zmiany stosunków politycznych, społecznych i gospodarczych w Polsce.

Przez wielu historyków jak i ludności żyjącej w okresie dominacji saskiej w Polsce utarło się powiedzenie, że „za Sasa pij, jedz i popuszczaj pasa” oraz „Jedni do Sasa, drudzy do Lasas”. W okresie rządów Sasów zapanowała kompletna anarchia, jedni przedstawiciele szlachty i magnaterii szli do Lasas (stronnicy Stanisława Leszczyńskiego), drudzy natomiast do Sasa, czyli do Augusta II. Anarchia ta w państwie polskim panowała w okresie całych rządów saskich, które przez większość badaczy, historyków, uczonych oceniany jest bardzo negatywnie. Zwraca się uwagę szczególnie na fakt, iż król bardzo rzadko przebywał w kraju. Twierdzi się, że w czasie swojego panowania August III Sas przyjechał do kraju tylko trzy razy, pozostałą część swojego panowania spędził w Saksonii. Natomiast przypadłością Augusta II Mocnego, tak jak świadczy o tym jego przydomek, były dwie sprawy – picie i w płodzenie dzieci. Źródła i badacze donoszą, że August II mógł mieć prawdopodobnie ponad trzysta dzieci.

Okres rządów dynastii saskiej związany jest również z negatywnymi postanowieniami obu władców, ich karygodną postawą w stosunku do wielu spraw w państwie. Ta postawa wyrażała się głównie w załatwianiu własnych interesów przez dynastię saską i na zaniedbywaniu polskich interesów państwowych. Szereg przykładów wskazuje na zupełną ignorancję w stosunku do polskiego państwa:

- ingerencja i wprowadzanie zasad państwa niemieckiego do Polski,
- włączenie państwa polskiego do wojny północnej,
- upadek gospodarczy i praktycznie każdej dziedziny życia w Polsce.

Unia polsko - saska zwarta została wobec braku wyboru kolejnego kandydata z dynastii Wazów. W momencie tym doszło do przeforsowania elekcji przez magnaterię małopolską, która to domagała się wyboru dynastii saskiej i jej przedstawicieli. Sami zainteresowani – August II i August III niezbyt byli chętni sprawować rządy w kraju, który wyniszczony został wojnami z Turcją, Rosją i Szwecją i który ma ogromne długi, zastój gospodarczy i boryka się z wieloma problemami.

Unia polsko - saska była, więc w oczach magnaterii jedyną próbą i możliwością ratowania państwa polskiego. Jak się później okazało i jak pokazała to historia, próba ta okazała się jedną z najgorszych decyzji podjętych przez magnaterię. Szereg nieporozumień pomiędzy Polską, a Saksonią wynikał w dużym stopniu z różnic, jakie dzieliły oba te kraje.

Do głównych różnic dzielące oba te państwa, możemy zaliczyć:

- Duży stopień ograniczenia władzy króla przez wpływy magnaterii, liczne przywileje szlacheckie. Tron królewski w Saksonii był dziedziczny, król miał lepszą pozycję niż w państwie polskim.
- Upadek aparatu państwowego poprzez częste stosowanie liberum veto, natomiast w Saksonii doszło do rozwoju nowoczesnego systemu urzędniczego
- Państwo polskie borykało się z upadkiem gospodarczym wywołanym ogromnymi zniszczeniami wojennymi w XVII wieku. Saksonia przez cały wiek XVII doświadczyła rozkwitu gospodarczego – rozwój szlaków handlowych, przemysł metalurgiczny, sukienniczy, produkcja porcelany.
- Polska za rządów Sasów i w latach wcześniejszych doświadczyła silnego upadku miast, prowadzona była polityka antymieszczańska, silne wpływy miała kontrreformacja. Zupełnie inaczej sytuacja miała miejsce w Saksonii, gdzie dominowała religia protestancka, wpływ ideologii oświecenia.
- Szlachta bardzo mocno sprzeciwiała się reformom, występowała przeciw królowi, spiskowała z obcymi dworami. W Saksonii natomiast dążenia Wettinów były bardzo silne. Opierały się na dążeniu Wettinów do zapewnienia im pozycji w całej Europie, przejęcia korony cesarskiej, podboju Inflant, w którym to celu m.in. rozpoczęła się wojna północna.

Przedstawione różnice sugerują nam wiele odmienności pomiędzy Polską, a Saksonią i właśnie te różnice mogły być przyczyną dysproporcji w rozwoju obu krajów.

Unia polsko - saska jest przez wielu krytykowana, okres ten jest okresem niechlubnym w dziejach państwa, możemy nawet w pewnym stopniu mówić, że rządy Sasów przyczyniły się do upadku państwa polskiego i do utraty nieodległości w 1795 roku. Wielu badaczy uważa właśnie, że doprowadzenie do upadku państwowości polski miało miejsce za rządów dynastii saskiej. Twierdzi się również, że cała postawa wobec Stanisława Augusta Poniatowskiego o jego doprowadzeniu do upadku państwa jest niesłuszną, bowiem upadek Polski rozpoczął się już za rządów Sasów. Słusznie zdaje się więc obrazować sytuację Polski Wacław Potocki w swoim wierszu:

"Nierządem Polska stoi"

Nierządem, powiedział ktoś dawno, Polska stoi; Gdyby dziś pojrzał z grobu po ojczyźnie swojej, Zawołałby co garła: Wracam znowu, skądem, Żeby tak srogim z Polską nie ginął nierządem! Co rok to nowe prawa i konstytucyje, Ale właśnie w tej wadze jako minucyje: Póty leżą na stole, póty nam się zdadzą, Póki astrologowie inszych nie wydadzą, Dalej w kąć albo małym dzieciom dla zabawy - Założyłby naszymi Sukiennice prawy. Nikt nie słucha, żaden się nie ogląda na nie, Szlachta tylko uboga i biedni ziemianie, Którzy się na dziesiątej opierają części, I to ledwie, tak inszy stan Polskę zagęści. Mądry, można albo kto dostąpił honoru, Księstwa, grabstwa - ten wolen; niechajże poboru Szlachcic który nie odda - zaraz mu po szlasku Pozwy, egzekucyje ślą na onym kąsku, Że niejeden, niestetyż, z serdecznym dziś płaczem Z dziatkami cudze kąty pociera tułaczem.